

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

IV. Schisma inter Lutheranos maximum, vbi breuiter Maioris, Flacianæ &
Osiandrinæ hæresum origo & progressus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1549.

IV.
Luthera-
nismus in
duas fa-
ctiones
abit.

Maiorista-
rum & O-
siandrino-
rum.
Vtriusque
dogmata.

Wittēber-
gēses Ma-
iorista.

ctus ; vt homines istos in hoc negotio non affectu duci religionis, sed odio in Cesare, & contrà nitendi studio præcipites ferri nihil dubites.

Dum Flaciani cū Melanchthonicis Adia-phoristis hunc in modum de ritibus & cere-monijs altercantur, præter scdam, quæ ex illo certamine nata est, distractionem, & a-lias duas factiones aut sectas Lutheranis-mus peperit, quæ Melanchthonem nouis exagitationibus exercuerunt. Harum alte-ra, quam Maioristarum vocant, VVitten-bergæ per Georgium Maiorem suscitata fuit: Altera vero, quæ anno 1549. Regio-monte in Borussîa nata est, Andream Osi-andrum parentem agnoscit; à quo & Osi-andrinorum secta nominatur.

Cæterum vterque, Maior, inquam, & O-siander, doctrinam suam de Iustificatio-ne, quam non minus à se mutuo, quam à cæteris Lutheranis diuersam profiteban-tur, è Lutheri scriptis hausitam asserbant. Maior obedientiam & mandatorum obser-uationem docebat ad salutem esse necessa-riam, nec posse saluari quenquam, nisi cha-ritatis igne succensus, per Dei gratiam bo-num operetur: Quod dogma velut papisti-cum Flaciani magnis clamoribus exhibila-runt. Sententiam Maioris VVittenber-genses & Lipsienses tuebantur, alijsque per Germaniam Lutherani moderatiores: Quos mordaciter insectabatur Flacius Illy-ricus,

ricus, & qui se Flacio contra Melanchthonem eiusque discipulos adiungebant, Ienen-
ses scilicet, tum Nicolaus Gallus, Nicolaus Ambsdorffius, qui Episcopatu Naumburgensi, quem Saxonis Electoris auxilio per vim inuaserat, à Cæsare deturbatus Magdeburgum profugerat ad nidum veterem; alijque factionis istius homines turbulenti; quos Melanchthon, quoad vixit, velut hostes pacis publicæ & Ecclesiæ Lutheranæ perduelles vehementer detestatus est.

Disputabatur verò non modo de bonis operibus, eorumque valore, sed & de euangelij proprietate atque naturâ, de libero arbitrio, eiusque viribus & facultate in rebus ad salutem pertinētibus, de conuersione mentis ad Deum. Et quia VVittenbergenses ex disciplinâ Melanchthonis humano arbitrio plus tribuebant, quam vellent Flaciani; virtutem quandam cooperandi scilicet in conuersione, propterea Synergistæ per contumeliam ab aduersarijs sunt appellati. Hos verò Maioristas & Synergistas honorum operum defensores, isti velut degeneres ingratosque Lutheri discipulos, vt Iudæi Samaritanos quondam, abominabantur; eosque hæreticos, hostes euangelij, & corruptores doctrinæ purioris appellabant; quos abiectâ veritatis professione è Lutheranorum castris ad papistas transfugisse vociferabantur. Cæterum eorumque virulentia Flacianorum incruduit, vt in conuētibus suis de

ANNO

1549.

à Flacio & affectis cō- uitijs ex- positi.

Cam. in vi.
Mel. p. 266.
Capita cō- trouersa.

Defectio- nis, transfugij à Lutheranismo accusantur.

Flacianorum imperus.

pro.

ANNO
1549.
Cam. ibid.

Melächth.
perpetuò à
Flacianis
affligitur.

Flacij Ci-
copolis fili
Melancht.
vitæ per-
tæsus.

*In epist. ad
Cam. p. 625*

Hæresis
Osiandri.

*Schluss. in
catalog. hæ-
ret. de Osi-
and.*

prohibendis quibusdam libris Melanchthonis deliberarint; ijs scilicet, ex quibus Maior & Synergistæ sententiæ suæ fundamenta hausisse videbantur: Quamquam, ne quid huiusmodi in contumeliam Melanchthonis statueretur, per quosdam moderatiores fuit impeditum. Hæc & id genus alia Flacianis; quibus Maioristæ, vt obiectum hereleos crimen & defectiois infamiam diluerent, non segniter occurrebant: Vnde atrox & diuturnum certamen inter Lutheranos exarsit, quod nec Melanchthonis, Maioris, Flacijq; morte, nec vllis conciliationibus in hunc vltique diem extingui potuit: Quæ res Melächthonem, dum in humanis esset, grauiter afflixit; quod variæ ipsius querelæ de Flacianorum improbitate atque malitiâ testantur. Flacium certè odit infelissimè, quem Cyclopi filium appellat, & γαλάτην quendam, imò δραπέτην σλαβόν. Flacianos verò Sycophantas vocat, à quibus cum propter moderata consilia petulanter exagitaretur, ceu vitæ pertæsus, Si fatalis mihi hæc calamitas est, inquit, vt talibus calumnijs opprimar, libenter profectò non modo ex Germaniâ, sed etiam ex hac vita discedam.

Ad Osiandrum verò quod attinet, is nouum commentus est & prius inauditum dogma de iustificatione, quod velut purum putum euangelij nucleum orbi veditauit, haustum, vt ipse dicebat, è Lutheri scriptis: Nequa scilicet esset hæresis extremis temporibus,

bus, quæ aliunde, quam ex Lutheri pectore dimanarit. Summa dogmatis est, Hominem iustificari per essentialem Dei iustitiam habitantis in nobis, & ad bene operandum nos impellentis: Eam verò iustitiam, tametsi nihil sit aliud, quam vnus Dei Patris, Filij & sancti Spiritus in nobis habitantis essentialis iustitia, non alibi tamen quærendam asserit, quam in Christo incarnato; cuius non mortem & sanguinem, vt hominis, sed essentialem iustitiam, vt Dei, nostram iustitiam esse statuit: Quæ tametsi non verè in nos transfundatur, sed per quendam imputandi modum nostra fiat, tamen reuera nostram esse contendit non secus, ac si ex nobis haberet originem. Hoc commentum quemadmodum hæreticis in more positum est, plurimis S. Scripturæ cumulatis testimonijs stabilire nititur: Nec aliud sensisse Lutherum asserit, quamuis sententiam suam non aperte satis & luculenter explicarit: quod è scriptis ipsius, productis itidem non paucis testimonijs, persuadere conatur. Itaque Melancthonem, ait, à Lutheri sententia discessisse, & imputationem mortis Christi quandam commentum, quam verbis nonnihil obscuris in Augustanam quoque Confessionem intulerit. Atque hæc causa fuit, quod Osiander, postquam hæresin suam libris editis in publicum referre cœpit, vix quenquam exagita- uit durius, atque inclementius tractauit, quam Melancthonem, quem noui dogma- tis

ANNO
1549.

Dogmata
Osiandri
de Iustifi-
catione.

E Lutheri
scriptis
hauista.

Melanct.
ab Osiandri
infectatur.

Dogma
Melanct.
de imputa-
tione iusti-
tia.

ANNO
1549.

Osiandri
arrogantia
in Luthe-
ranos.

Eius habi-
tus & di-
positio.
In ep. &
resp pag.

In eo com-
pescendo
Luthera-
norum la-
bores.

Melancht.
dissimula-
tio.

In epist. ad
Cam. p. 596

tis de imputatiuâ iustitia primum autorém arbitrabatur. Interim viuente Luthero publicè nihil machinatus est ; tametsi per occasionem subinde proderet conceptum animo virus. At postquam ille sublatus fuit , dixisse ferunt Osiandrum , Leone mortuo se reliquas feras (Melanchthonem cæterosque Lutheranos) facillè superaturum.

Erat Osiander homo rusticus , ferox , eruditionis fiduciâ tumidus , & prorsus ex eo genere ferarum , inquit Calvinus , quæ non cicurantur. Quamquam igitur laboratum fuit à concionatoribus cæteris , vt intra cancellos confisteret à præceptoribus constitutos , nec Ecclesiam Lutherânâ intestinis dissidijs alioqui satis laborantem , excitato nouo certamine grauius affligeret : frustra tamen admonitiones istæ fuerunt. Melanchthon certè , cùm adhuc in fomite glisceret aut scintillaret dissidium , imprimis hoc egit , vt sopiret malum , ne scilicet in publicum incendium erumperet. Itaque cum anno 1548. theses quasdam Osiandri vidisset , eas non improbavit ; futurum sperans , vt ille vicissim tractabilem sese atque mansuetum præberet. Ea de re cum scribit ad amicum quendam ex intimis , Mitto , inquit , Osiandri propositiones , quas

„ probo. Sed certamen in *παρέργοις* exor-

„ tum est , quod sedabimus. Sed hanc ar-

„ bitror velitationem esse , sequentur ma-
iora

iora prœlia. Hæc Melanchthon ad Came- ANNO
 rarium, quasi tempestatem præfagiens, quæ 1549.
 anno sequente proximo è Borusfiâ in caput
 ipsius horrendum in modum sæuire cœpit.

Osiander enim, cùm propter Augustani Osiander
 decreti contemptum Cæsaris iram metu- exul Al-
 ens in Borusiam è Germaniâ profugisset, bertum
 eiusque prouinciæ principem Albertum Prussiæ
 Brandenburgicum adiunxisset partibus suis, Ducem in-
 tandem anno 1549. prodijt in publicum, ac ficit.
 deinceps libris editis hostem se Melanch- Ann. 1549.
 thonis & VVittenbergensium est professus: Melancht.
 Quos in confessione sua petulanter & acer- & VVit-
 bè verbis ad contumeliam compositis exa- tenb. pub-
 gitauit. licè exagi-
 tat.

Ea res Melanchthonem reddidit perple- Melanchth.
 xum, & terruit nonnihil, præsertim cum O- perplexi-
 siandrum intelligeret sibi cum primis infen- ras.
 sum esse, ac dira imitari. Qua de re scribens In epist. ad
 ad Camerarium, A Baltico littore, inquit, Cam. p. 631.
 flatus horridi nos feriunt. Audio minas, "
 ὅτι ὀδημήγορος ταμῆ φλέβα μοι, ὄδεν τὸ "
 αἷμα ἐς ὅλην γερμανιανὰν ἀβράξει: Quod "
 concionator populi illius (Osiander) inci- "
 surus sit mihi venam, vnde sanguis e- "
 bulliat in totam Germaniam. Igitur cum
 honoris causa prodeundum esset in pu- Eius trepi-
 gnam pauentis instar & restitantis in are- datio in re-
 nam descendit; & tardius quidem, quàm fellendo
 plerique cæteri. Scripsit sanè libellum Osiandro,
 germanicum valdè tenuem, quem Io-
 annes Pomeranus Pastor, & Ioannes
 Forsterus

ANNO
1549.

Forsterus Hebraicæ linguæ professor subscriptis nominibus approbarunt: Sed nec animum fatis præsentem, nec vigorem illum attulit ad causam hanc, quem ipsa negotij magnitudo, & aduersarij conditio postulabat. Interim quibus potest præfidijs tuetur opinionem suam de imputatiua iustitia contra Osiandrum, cuius rationes ita diluit, vt vitabundo similis multa dissimulet; quod se pacis studio facere dicit, ne certamen grauius incrudescat.

Osiandri
scriptum
atrox in
Melanch-
thonem.

Osiander vbi vidit libellum hunc, ex Melanchthonis puillanimitate maiores ipse sumpsit spiritus, correptoq; calamo eum in modum respondit, vt nec vllum daret respicientiæ signum, & priores contumelias additamento quodam cumularet. Inter cætera Melanchthonis discipulos, ait, dissidere sententijs inter se de iustificatione, de quæ hoc vno dogmate è libris ipsius opiniones diuersas ferè quatuordecim hausisse: Quod obiectum probrum, vt & alia quædam Melanchthon dissimulauit. Quanquam verò nõ Melanchthonici modo, sed & Flaciani Osiandrum oppugnabant, inuenit tamen ille suos asseclas inter Lutheranos, qui partes ipsius sequebantur. Et contagio quidem è Borussia maturè serpsit in Pomeraniam, vbi Lutheranus quidam Artopæus non infimæ sortis homo, qui Stetini concionatorem agebat, Osiandri dogma cum zelo tuebatur. Quæ causâ fuit, vt à Paulo Rodio superintendere,

Probrum
dissidij ob-
ijcit Me-
lanchthoni.
Dogma O-
siandri in-
ficit Prus-
siam & Po-
meraniam.

Artopæus
ob dogma
Osiandri
oppressus.

care

cæterisq; verbi Lutherani ministris oppres-
sus, autoritate principis de statione sua deij-
ceretur. Erat Artopæus ætate prouectior,
cumq; Stetino discedendum esset, V Vitten-
bergam profugit; vbi cum Melächthoni mi-
seriam suam exposuisset, seq; paratū diceret
idem sentire cum V Vittenbergensibus, & ab
Oliādno discēdere, litteras obtinuit ad Pau-
lum Rodium Superintendentem, quem di-
ximus, eiusq; collegas. Quos rogat Melanch-
thon, vt principem ærumnoso seni conciliēt,
eiq; potestatem impetrent ad vxorem libe-
rosq; redeundi. Interim vt Pomeraniæ prin-
ceps Philippus Oliādrinos, ita Borussia Dux
Albertus Lutheranos, siue Melächthonicos,
siue Flacianos in exilium pepulit: Inter quos
& Ioachimus Morlinus Regiomonte cedere
fuit coactus, homo prodigiosè Lutheranus,
cuius in Oliandrum scripta extant Flaciano
felle confersa. Quanquam hic idem Morli-
nius multis annis post, cū princeps iā decre-
pitus noui dogmatis tædium cepisset, in Bo-
russiam reuocatus Oliandrinū fermentū ex-
purgauit, & Sābiensis episcopus creatus fuit.

Cæterū Oliandri controuersia, & alij cui-
dam nouo certamini inter Lutheranos occa-
sionem dedit, quod per Franciscum Stanca-
rum Mantuanum excitatū est. Erat hic Stan-
carus in academia Regiomontana Theolo-
giæ Lutheranae professor, Oliandri collega:
cuius errorem de iustificatione dum oppu-
gnaret, accidit homini, quod vulgo dicitur:

u

Inci-

ANNO
1549.

V Vitéber-
gam fugit
ad Meläch-
thonem.

Conatur
impetrare
restitutio-
nem.

Melanch-
thonicorū
& Oliādrinorū ex-
ilia.

Morlini,
expulsio
ob Luthe-
ranismum.

V.

Nouus O-
liandri
partus er-
ror Stan-
cari.

Schlusself.
de stanc. ca-
talog. haret.